

Mot nye dyp

Kristine Solli Oppegaard

Självständigt arbete (examensarbete), 15 högskolepoäng
Konstnärligt kandidatprogram i Klassisk musik
Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet
VT 2017

Författare: Kristine Solli Oppegaard

Arbetets rubrik: Mot nye dyp

Arbetets titel på engelska: Towards new depths

Handledare: Dr. Joel Eriksson

Examinator: Maria Bania

Nyckelord: Bass trombone, Secondary instrument, Trombone, Practicing

Abstract

This thesis deals with the process of learning the bass trombone as a tenor trombonist. The author explores this by practising the bass trombone, playing in different ensembles and doing interviews with professional players. The work is based on recordings made by the author and the experiences she has gained during the time she has played the bass trombone.

Inneholdsfortegnelse

1 INNLEDNING

1. 1 Bakgrunn	5
1. 2 Formål	6
1. 3 Problemstilling	6
1. 4 Metode	6

2 GENERELT

2.1 Fakta	7
2. 2 Definisjoner	9
2. 3 Oppvarming	10
2. 4 Klangideal	12

3 UNDERBYGGENDE INFORMASJON

3. 1 Intervju	12
3. 1. 1 Audun Breen	13
3. 1. 2 Jens Kristian Søgaard	14
3. 1. 3 Niclas Rydh	16
3. 1. 4 Kommentarer på intervju	17
3. 2 Spørsmål til trombonemailedlisten	18

4 UTFØRELSE

4. 1 Daglig øving	20
4. 2 Nordnorsk ungdomsstorband	21
4. 3 Trombonekvartett	22
4. 4 Vikar på orkesterøvelse	23
4. 5 Spilletime med Jens Kristian Søgaard	23
4. 6 Brassensemble	23

4. 7 Brasskvintett, fanfare	24
4. 8 Tryllefløyten på Gøteborgsoperaen	24
5 RESULTAT	25
6 LITTERATURLISTE	28
6. 1 Bøker	28
6. 2 Noter/ partitur	28
6. 3 Internettsider	28
7 VEDLAGTE FILER	
7. 1 Vedlagte dokument	29
7. 2 Vedlagte lydeksempel	29
7. 3 Vedlagte videoeksempler	30

1. Inledning

1.1 Bakgrunn

Jeg har spilt trombone siden jeg var 10 år. Det var helt tilfeldig at det ble akkurat trombone, men jeg er veldig glad for det nå. Fra og med begynnelsen har jeg bare spilt tenortrombone, men fra og med 2016 fikk jeg øynene opp for andre typer av tromboner. Hvorfor dette skjedde akkurat i 2016 har jeg ikke noe klart svar på, men jeg har innsett at det er en stor fordel å kunne flere instrumenter i dagens frilandsmarked. Det første jeg begynte med var alttrombone, som jeg begynte å øve daglig på fra og med januar 2016. Det førte fort til spillejobber jeg aldri har hatt før, for eksempel filmmusikkinnspilling, Mozarts *Requiem* og andre orkesterprosjekter.

I mai 2016 lånte jeg en basstrombone, men jeg begynte ikke å spille på den for alvor før høstsemesteret begynte. Jeg kunne ikke ta med meg basstrombonen hjem på sommerferie, og det ble til at jeg satt hjemme å planla hvordan jeg skulle gå frem for å lære meg basstrombone fortest mulig. Jeg hadde hørt at det kunne være positivt for tenortrombonespillet å lære seg basstrombone. Den første tanken jeg hadde var at jeg skulle prøve å overføre det jeg allerede kunne på tenortrombone til det nye instrumentet. Jeg ville også prøve å legge in minst 20 minutter hver dag med basstrombone. Da høstsemesteret startet og jeg skulle velge tema for eksamenoppgaven min, var det ett lett valg. Det var viktig for meg å skrive om noe som jeg kunne ha nytte av i mitt daglige liv.

1. 2 Formål

I denne oppgaven vil jeg se om man kan lære seg basstrombone ved å overføre det jeg allerede kan på tenortrombone. Jeg vil også se om det styrker mitt tenortrombonespill, og om jeg kan få flere arenaer å spille på.

1. 3 Problemstilling

Blir man bedre på tenortrombone av å lære seg basstrombone? På hvilken måte?

Får man flere spillejobber om man spiller basstrombone i tillegg til tenortrombone? Hvilke, i så fall?

1. 4 Metode

Metoden er å øve på basstrombone og forsøke å få inn basstrombonespill i så mange sammenhenger som mulig. Jeg skal gjøre innspillinger av når jeg spiller alene og når jeg spiller med andre, og jeg legger disse innspillingene som vedlegg til oppgaven. Jeg legger også ved videoinnspillinger. Dette fordi jeg mener lyden og videoen passer bra inn som hjelp til mine beskrivelser. Jeg har med intervjuer med tre trombonister; Jens Kristian Søgaard, Niclas Rydh og Audun Breen. Intervjuene blir holdt skriftlig via mail og jeg kommenterer og analyserer svarene. Jeg har 5 spørsmål som jeg skal stille til trombonemailedlisten, som er en maileliste med trombonister fra hele verden. Disse svarene kommenteres og analyseres også. I tillegg skal jeg føre logg på alt jeg gjør på basstrombone.

2. Generelt

2.1 Fakta

En trombone er ett musikkinstrument som originalt består av messing.¹ Nå for tiden finns den i alle mulige varianter, for eksempel i plast, men det vanligste er likevel messing. Instrumentet har en slide med sju posisjoner, som kan sammenlignes med ventilene på en trompet.

Posisjonen bestemmer hvilken naturtoneserie man går ut i fra. En naturtoneserie består av en rekke toner som kan frambringes ved å kun endre inblåsning og kroppens indre resonanser.

Det finnes ulike størrelser på tromboner. De tre vanligste er tenortrombone (se bilde 1), alttrombone og basstrombone (se bilde 2). Andre varianter er blant annet kontrabasstrombone og sopranstrombone. En standard orkestral tenortrombone har en ventil; kvartventilen. Trykker man ned ventilen kobler man til ett ekstra rør, og man får ett instrument stemt i F. For å forklare det litt nærmere: spiller man store Bb på første posisjon og trykker ned ventilen spiller man istedet store F.

Bilde 1 Tenortrombone

¹ Dette kapittelet baserer seg på Anthony C. Baines' *Trombone* på Groove music online

Bilde 2 Basstrombone

Basstrombonen er større enn tenortrombonen, derav navnet; rørene er bredere og lengre, og klokkestykket er vanligvis større. Se bilde 2. En standard basstrombone har to ventiler; kvartventilen pluss en ventil til. Den andre ventilen kan være avhengig av kvartventilen, som vil si at den ikke kan brukes uten at kvartventilen brukes, eller uavhengig. Det er vanlig å kalle kvartventilen førsteventil og den andre ventilen andreventil. Det er ulikt hva andreventilen er stemt i, men det vanligste er at den er i D.

Basstrombonen har en helt egen funksjon i orkesteret eller i ett ensemble. Det er som ofteste ikke utfordrende stemmer, og man har en bassfunksjon. Om man spiller basstrombone i ett større ensemble, for eksempel i et orkester, spiller man med andre instrumentgrupper enn man gjør som tenortrombonist. Det er vanligere å spille mer med pauker og kontrabass. Selvfølgelig er det unntak fra dette; solostykker for basstrombone er ofte ganske teknisk utfordrende, da man ellers ikke får så mye utfordring i ensembler og orkester.

Basstrombonen ble utviklet til det den er idag da orkestrene vokste med Berlioz og Wagners musikk på 1800-tallet, og behovet for større og dypere klang ble større. Basstrombonen som vi kjenner den idag ble mer og mer vanlig i andre halvdel av 1800-tallet.

Jeg begynte på en basstrombone der andreventilen er avhengig av førsteventilen, og der andreventilen var en liten sekunds-ventil, men jeg fikk tak i en basstrombone med selvstendige tersventil 10. oktober 2016.

2. 2 Definisjoner

Flow - Ett uttrykk vi bruker for å beskrive det som skjer når man spiller bra, har god flyt og tiden står stille. Man kommer inn i en egen sone, og luften og klangen fungerer bra. Det er på mange måter en mental tilstand.

Sound - Ett uttrykk vi bruker for klang. Den personlige klangkvaliteten i tonen man har i instrumentet. Her kan man sammenligne med sang - man kan ha ulike klangfarger, men man kan alltid høre den personlige klangen.

Flex - Flex i denne sammenhengen er fleksibiliteten mellom ulike register. Det er veldig viktig for en brassmusiker å ha myke registervekslinger. En registerveksling er at man bytter mellom toner som finnes i samme overtoneserie, eller bytter til en annen overtoneserie uten å måtte bruke tungen.

Fundament - Øvelser for å styrke kontrollen på instrumentet, som ikke nødvendigvis har så mye musikk i seg. Herunder ligger blant annet flex og skalaøvelser.

Vekseltrombonist: En trombonist som spiller både tenor - og basstrombone på høyt nivå. Trombonisten regner gjerne et av instrumentene som hovedinstrument. Man kan ha stilling som dette i orkester.

Sentrering: En sentrert tone er en tone som er klar og tydelig med en ren klang. En tone kan stemme med en stemmemaskin, men det kan samtidig være luft eller surring i klangen. En sentrert tone har ingen slike bilyder.

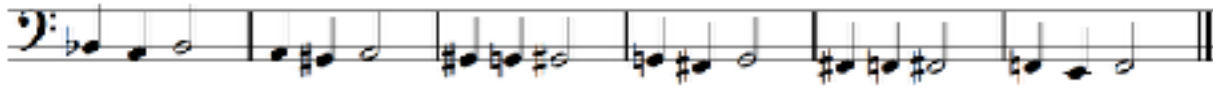
2. 3 Oppvarming

På lik linje med alle idrettsutøvere som må varme opp musklene før de kan prestere, må også musikere gjøre det samme. På trombone er det viktig å få igang ansiktsmusklene og leppene, altså få igang blodtilførselen. Det er også viktig å varme opp resten av kroppen, spesielt skuldrene, slik at man unngår belastningsskader. I en oppvarming for en trombonist burde også pusteøvelser forekomme, for å holde ved like en god og sunn pusteteknikk.

Følgende beskrivelse av en oppvarming er basert på en oppvarming av Jens Kristian Søgaard², og er den oppvarmingen jeg hovedsakelig bruker når jeg spiller basstrombone.

1. Strekke på meg, yoga, pusteøvelser (for eksempel pust in på fire slag, pust ut på fire slag).
2. Munnstykke. Se eksempel 1.
3. Munnstykke. durskala, mollskala, pluss fem akkord. Kromatisk oppover. Se eksempel 2.
4. Instrument. Spille kromatisk nedover. Se eksempel 1.
5. Instrument. Flex. Veldig nøye. Første til sjuende posisjon. Se eksempel 3.
6. Instrument. Flex. Se eksempel 4.
7. Instrument. Flex med artikulasjon. Se eksempel 5.
8. Instrument. Flex høyde. For eksempel: utvikle eksempel 4.
9. Instrument Flex lavregister. For eksempel: utvikle eksempel 3.

² Jens Kristian Søgaard er basstrombonist i GSO, har tidligere hatt jobben som vekselstrombonist i GSO. Han er fra Danmark og har spilt basstrombone i blant annet Berlinfilharmonien. Søgaard er en av mine lærere på Högskolan för scen och musik.

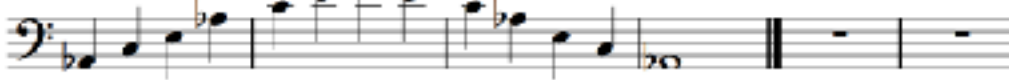
Eksempel 1 Øvelse for munnstykke og instrument.

15

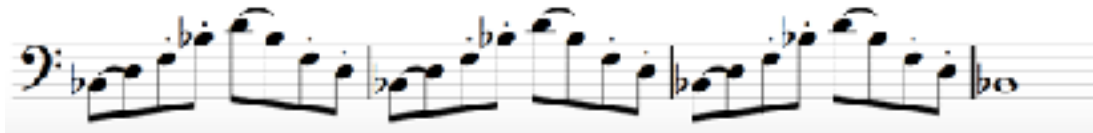
23

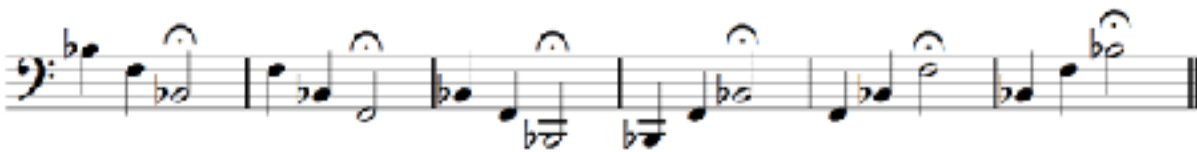
Eksempel 2 Øvelse for munnstykke. Durskala og mollskala i terser og utvidet durtreklang.

Eksempel 3 Eksempel på en flexøvelse.

Eksempel 4 Eksempel på en flexøvelse.

Eksempel 5 Flex med artikulasjon. Kan utvikles.

Andre oppvarminger jeg har benyttet meg av, som jeg også gjør på tenortrombonen.

- 20 minutes warm up, Michael Davis³
- Daily routines for tenor trombone, David Vining⁴
- Alessi warm up and maintenance routine, Joseph Alessi ⁵

2. 4 Klangideal

Personlig mener jeg at instrumenter med en bassfunksjon ikke skal stikke seg for mye ut, men at man skal merke det godt om man tar det bort. Basstemmen skal helt enkelt «bare være der». Det er selvfølgelig en annen sak når man spiller solostykker eller har små soloer i ensemble eller i orkester. Det skal være sentrert og tydelig, så det er lett for seksjonen og resten av ensemblet å vite hvordan man skal intonere. Basstemmen har ikke alltid grunntonen, men det er viktig at personen eller personene som spiller denne stemmen er stabil og sikker på sin funksjon i sammenhengen.

3. Underbyggende informasjon

3.1 Intervju

Spørsmål:

1. Gjør du noen spesielle justeringer eller øvelser når du bytter mellom tenortrombone og basstrombone?
2. Er det andre typer øvelser du gjør på basstrombone sammenlignet med tenortrombone?
3. Hvorfor spiller du begge instrumentene?
4. Har det gitt deg flere spillejobber?
5. Påvirker det tenortrombonespillet?

³ Davis, Michael. *20 minutes warm up*. Hip-bone music, 2006

⁴ Vining, David. *Daily routines for tenor trombone*. Mountain Peak Music, 2010

⁵ Joseph Alessi, Solotrombonist i New York Philharmonic og anerkjent solist og pedagog. Alessi, Joseph. *Alessi warm up and maintenance routine*. Compiled for the Alessi Seminar, 2007

Jeg har stillt disse spørsmålene til tre trombonister jeg har stor respekt for, og som jeg vet har mye erfaring med å spille både tenortrombone og basstrombone. Jeg har gjort intervjuene for å få tips til hvordan jeg skal forbedre meg på basstrombone, men også for å få støtte under mine påstander. Spørsmålene er stilt og svart vi mail, derfor er svarene på svensk, og jeg gjengir intervjuene uten å endre på noe. Jeg har tillatelse for publisering av uredigerte svar fra intervjuobjektene.

3. 1. 1 Audun Breen

Audun Breen er solotrombonist i Oslofilharmonien. Han jobbet i Göteborgsymfonikerna (GSO) 2015-2016. Han har spilt basstrombone på ulike prosjekter med GSO og andre orkester og ensembler. Breen er fra Norge, og er en av nordens ledende trombonister.

1: *Gjør du noen spesielle justeringer eller øvelser når du bytter mellom tenortrombone og basstrombone?*

Det handler bara om att öva nog och noggrant på båda, då blir det inte svårt att skifta mellan dom - när båda instrument känns familjära.

2: *Er det andre typer øvelser du gjør på basstrombone sammenlignet med tenortrombone?*

För det mesta så spelar jag dom samma övningarna på bas som på tenor, bara en eller två oktaver ned på basen, f. eks. Bordogni⁶. Några gånger spelar jag Lafosse⁷ på bas, där etydena är transponerade en kvart eller kvint ned. På andra sidan, så försöker jag också att öva lågregister på tenor med at spela vanliga övningar ned en oktav - på tenor. Tanken är hela vägen att, så länge registret är där, så spelar det ingen roll vilket instrument man spelar på,

⁶ Bordogni, Marco. *Melodius etudes for trombone*. Transcribed and progressively arranged by Johannes Rochut. Carl Fischer, L.L.C., 1928

⁷ Etydebok av André Lafosse (1890-1975), fransk profesjonell trombonist og professor ved konservatoriet i Paris. Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/Andre_Lafosse

tenor eller bas. Det er klart att basen er designad för att navigera lättare i det lägre registret och att tenor hjälper dig mer i det högre registeret - men registret på dom båda är identisk (bortsett från låga B, vilket inte "finns" utan två ventiler).

3. Hvorfor spiller du begge instrumentene?

For att jag tycker det är kul. Jag lär mig också mycket hur det är att vara basstrombonist i ett orkester, och kan berika mitt perspektiv som gruppleddare på solotrombone - när jag vet hur det fungerar i ändan av trombonstämman.

4. Har det gitt deg flere spillejobber?

Ja, definitivt. Inte bara spelningar på tenor ELLER bas, men man blir populär och användbar när man gör båda bra - på samma tid/samma konsert eller produktion. Så om man tänker på detta som antal funktioner så blir det tre: tenor, bas OCH tenor och bas.

5. Påvirker det tenortrombonespillet?

Ja visst, på ett väldigt positivt sätt - spesielt med andningen og hur man flyttar luften. Tenortrombonspelet påvirker også basstrombonspelet, där man kan få en helt egen säkerhet i höjden på bas. Det är inte många basstrombonister som har bra höjddregister kan jag säga... Musikaliskt kan jag också ta mycket från tenoren, där basstrombonlitteraturen inte är den bästa.

3. 1. 2 Jens Kristian Sögaard

Jens Kristian Sögaard er basstrombonist i GSO, har tidligere hatt jobben som vekselstrombonist i GSO. Han er fra Danmark og har spilt basstrombone i blant annet Berlinfilharmonien. Sögaard er en av mine lærere på Högskolan för scen och musik.

1. Gjør du noen spesielle justeringer eller øvelser når du bytter mellom tenortrombone og basstrombone?

Jag konstaterer att: "NU har jag tenortrombonen i händerna"/"NU har jag basstrombonen i händerna". På bas'en har jag vant mig vid att påbörja mina uppvärmningsövningar i lägre register - typ en kvart eller en oktav lägre än på tenoren. Annars är min utgångspunkt egentligen enbart att så fort som möjligt hitta mitt sound på båda instrumenten. När jag har hittat mitt sound, litar jag på att min kropp och ambochüre fixar resten. Läger jag krut på att komma fram till mitt sound, då tror jag på, att kroppen ordnar resten genom mitt muskelminne och signaler från min hjärna. Sen är det så, att mitt sound-koncept är just MITT sound-koncept, som jag har utvecklat och alltid kommer att utveckla genom övning. Andra trombonister har sina ideal och så ska det vara! Egen klang och egna ideal förstärkar vår musikaliska personlighet. Enkla klang-övningar, där jag letar efter balansen mellan öppenhet, centrering, luftflöde och fyllighet, är den viktigaste del av min dagliga övning.

2. Er det andre typer øvelser du gjør på basstrombone sammenlignet med tenortrombone?

Som sagt: jag påbörjar min uppvärmning i lägre register. Dessutom spelar jag ofta tuba-etyder. Och t.ex. Eric Klay övningarna kan jag - på bas'en - spela med fylligare klang i lågregistret, därför känns det mer meningsfullt och roligare. Annars tänker jag i stort sett likadant på tenoren och bas'en - jag tror på, att om jag övar och hittar mitt sound i mellanregistret, då följer resten av sig själv för det mesta. Ibland händer det såklart att det finns tekniska svårigheter i repertoaren, som involverar båda ventiler - då blir det specifik övning på just det stället.

3. Hvorfor spiller du begge instrumentene?

Jag började på tenor och drogs mer och mer åt bas-hållet. Jag fascineras av hur olika funktioner dom två instrumenten har i en trombonstämna i symfoniorkestern och i en kvartett

t.ex. Men iøvrigt ser jeg inga jättestora skillnader mellan instrumenten - båda tillhör trombonfamiljen och min utgångspunkt är att det alltid ska låta trombon. Som tenortrombonist spelade jag en del alt-trombon oxå, och egentligen anser jag, att det är större skillnad mellan alt och tenor än mellan tenor och bas. Jag spelar båda instrument för att jag blir inspirerad av att byta och konstant leta sound-sound-sound. Och som basstrombonist i en symfoniorkester tycker jag, att den moderna tenortrombonen i många repertoarsammanhang passar bättre stilmässigt än en större basstrombon. Därför vill jag alltid "hålla tenoren varm"

4. Har det gitt deg flere spillejobber?

Haha, det har det helt sikkert, men det var inte anledningen till att jeg började med bas'en... även om det lustiga var att jeg kjøpte en basstrombon och några vecker senere fikk jeg 3 måneders kontrakt på Operan - på vœxeltrombontjœnsten.

5. Pœvirket det tenortrombonespillet?

Ja, helt sikkert - og tvœrtom. Bœde pœ tenor og bas œr centreret og luftflœde viktige faktorer i sjœlve ton-produksjonen. Centreret pœ tenoren hjœlper mitt bas-spel og luftflœdet pœ bas'en hjœlper mitt tenorspel.

3. 1. 3 Niclas Rydh

Niclas Rydh er basstrombonist i Bohuslœn Bigband. Han har studert klassisk tenortrombone pœ Hœgskolan fœr scen og musikk i Gœteborg og har soloprojekter i ulike former for improvisert musikk pœ tenortrombone. Han vikarierer i alle orkestrene i Gœteborg.

1. Gjør du noen spesielle justeringer eller œvelser nœr du bytter mellom tenortrombone og basstrombone?

Inget spesielt bara byter.

2. Er det andre typer av œvelser du gjør pœ basstrombone sammenlignet med tenortrombone?

Övar nästan bara tenor. Bara basics och konstiga ljud.

3. Hvorfor spiller du begge instrumentene?

Blir för tråkigt att bara spela bas.

4 *Har det gitt deg flere spillejobber?*

Ja, spelar nästan bara tenor utanför Bohuslän Big Band

5. *Påvirker det tenortrombonespillet?*

Ja, hyfsad form på bas sämre tenor och vice versa.

3. 1. 4 Kommentarer på intervju

Det er veldig interessant å høre hvordan de profesjonelle tenker. Etter at jeg har spilt basstrombone i ulike sammenhenger ser jeg at jeg er enig i det meste de sier. Man blir faktisk bedre på tenortrombone og basstrombone om man spiller begge deler, og det er morsomt å få ha en nye rolle i ensemblet. Mine tre intervjuobjekter er veldig dyktige trombonister og jeg har stor respekt for dem for deres ferdigheter og hva de har gjort. Det er interessant at alle tre begynte på tenortrombone. Jens Kristian prøver å spille så mye tenortrombone han kan, på grunn av at det noen ganger ikke trengs en stor basstrombone på basstrombonestemmen.

Alle mener at det er bra og spille begge instrumentene, for å holde en balanse i spillet. Å intervju disse tre fantastiske musikerne har gitt meg tips på hvordan jeg selv kan jobbe videre. Jeg liker spesielt dette med viktigheten av å finne soundet uansett hvilket instrument jeg spiller på, som Jens Kristian snakker om. Når det gjelder spørsmålene om hvordan de øver

på de ulike instrumentene, har jeg hentet hjelp fra disse svarene i min egen øving. Spesielt interessant for meg er Auduns tips om å øve nøye og godt på begge instrumentene, så man kjenner seg hjemme på begge instrumentene. Niclas svarer kort og konsist på alle spørsmål. For han er det ikke noe å snakke om - man skal spille etter lysten, ikke etter evnen. Blir man lei av ett instrument - lær ett nytt!

3. 2 Spørsmål til trombonemailelisten

En ting jeg liker veldig godt med trombonister verden over er at samholdet er veldig sterkt. Vi har en maileliste kun for trombonister, og her florerer det av diskusjoner om blant annet smøreolje, trombonister og klangideal. Jeg trengte flere uttalelser fra trombonister for å underbygge mine påstander i denne oppgaven. Derfor fikk jeg en idé om å spørre om hjelp til mitt eksamensarbeide ved hjelp av denne mailelisten, og sendte av gårde denne mailen:

Hi trombone friends!

I am writing my bachelor thesis about learning bass trombone as a tenor trombone player and i wonder if there is someone out there who has gone through the same process and can answer some questions!

- 1. Does it affect your tenor trombone playing negatively or positively to play bass trombone?*
- 2. Why do you play both?*
- 3. Do you do any particular excersises or adjustments when you change between the instruments?*
- 4. Has it given you more gigs?*
- 5. Do you do other types of ecxersises on the bass compared to the tenor?*

Best,

Kristine, student of Gothenburg Music academy

Jeg fikk 13 svar, og jeg legger ved disse svarene som pdf. Alle svarene jeg fikk, bortsett fra de som bare hadde tips til annen litteratur på området, kom fra trombonister som startet på tenortrombone. Jeg sjekket opp tipsene jeg fikk om litteratur, men jeg kunne ikke eller rakk ikke å bruke noe av det. En av tipsene var Lawrence Pearce' *The art of tenor/bass trombone doubling: an examination of the performance philosophies and practices of three selected trombonists* fra 2002. Jeg leste litt i den, og tenkte bruke den i arbeidet mitt, men den omhandler bare tre trombonister og intervjuer med disse. Jeg ville heller skape mine egne synspunkter og bruke tipsene jeg fikk fra mine intervju i dette arbeidet. Det ble for mye materiale for dette arbeidet.

Jeg har summert opp svarene nedenfor.

1. *Does it affect your tenor trombone playing negatively or positively to play bass trombone?*

Alle svarene på dette spørsmålet er positive. Ett av svarene handler om at det kan være vanskeligere på kort sikt, rett og slett fordi man må øve på to instrument, men på lengre sikt er det bare bra.

2. *Why do you play both?*

Her er det mange ulike svar, noen gjør det fordi de MÅ, noen fordi de fikk for seg at de hadde lyst, og noen fordi de hadde fått tips om at tenortrombonespillet blir bedre.

3. *Do you do any particular excersises or adjustments when you change between the instruments?*

Svarene på dette spørsmålet er alt i fra at man faktisk bytter munnstykke og instrument, til ulike øvninger. Øvningene folk gjør er som regel fleksibilitetsøvinger.

4. Has it given you more gigs?

Alle sier at det absolutt har gitt dem fler spillejobber og at man blir mer attraktiv som musiker.

5. Do you do other types of exercises on the bass compared to the tenor?

Alle gjør egentlig samme på tenortrombone som på basstrombone, bare at registeret er annerledes på basstrombone. De fleste gjør fleksibilitetsøvinger.

4. Utførelse

Under hele arbeidets gang har jeg ført en logg. Denne kapittelet baserer seg på denne loggen.

4.1 DAGLIG ØVING

Jeg har stort sett gjort min oppvarming på basstrombone. Det har ikke blitt så mye tid til å øve på etyder og solostykker, men jeg har heller ikke prioritert dette. Jeg har prøvd meg litt frem, men siden jeg først og fremst er tenortrombonist blir det så klart mer av dette. Jeg har spilt inn starten Alexej Lebedevs *Konzert Nr. 1*⁸ for basstrombone to ganger; en gang i november og en gang i mai. Se lydeksempel 6 og 7. Da jeg spilte inn stykket for andre gang følte jeg at jeg hadde mer kontroll over instrumentet. Med kontroll mener jeg at det er jeg som bestemmer hva som kommer ut av instrumentet; jeg blir ikke begrenset av at jeg ikke er god nok. Det høres også bedre ut på innspillingen og mitt sound er større og sikrere.

En av mine mål med dette arbeidet var å se om jeg kunne bli en bedre tenortrombonist av å spille basstrombone. I min daglige øvning har jeg prøvd å bytte raskt mellom instrumentene, spille samme øvelser og spille mye musikk i et lavt register. Jo flere gang man støter an en lav tone, jo bedre blir den. For de fleste grunner problemet med lavregisterspill i at man ikke spiller så mye der nede. Dette har jeg forsøkt motvirke i min daglige øvning.

⁸ Alexey Lebedev (1924–1993), *Concerto in one movement for tuba or bass trombone*

En annen sak, som er for stor til å ta opp i dette arbeidet, er luften. Man bruker mye mer luft på en basstrombone, rett og slett fordi instrumentet er større og luften skal lengre. Lufttrykket må være sterkere og fyldigere. Dette er som sagt et veldig stort tema som jeg ikke vil gå nærmere inn på, men min pusteteknikk har absolutt blitt mer naturlig, og min kapasitet har blitt større etter at jeg begynte med basstrombone.

Det at jeg har spilt duetter med en annen basstrombonist på skolen har hjulpet meg mye. Jeg kan høre på hva han gjør og få tips til hvordan jeg skal utvikle dybderegisteret samt andre viktige deler av basstrombonespillet. Vi har spilt etyder, flex, skalaer og duetter sammen. Se videoeksempel 2. Etter hvert som jeg har blitt bedre på basstrombone har spillet blitt mer og mer naturlig.

4. 2 NORDNORSK UNGDOMSSTORBAND

18.- 20.11.16

Nordnorsk ungdomsstorband er et storband opprettet av Nordnorsk jazzsenter, og er satt sammen av ungdommer fra Nordnorge. Jeg bruker vanligvis spille første - eller andretrombone, men siden jeg holdt på med denne eksamensoppgaven fikk jeg bytte til basstrombone. Dette var en helt ny arena å spille basstrombone i. Det går fort og man skal spille sterkt, og i tillegg hadde jeg ganske dårlige tromboner. Jeg måtte låne basstrombone, fordi jeg ikke kunne ta med min til Tromsø. Etter å ha prøvd mange ulike tromboner, fikk jeg tak på en den siste øvelsen som var helt fantastisk. Da gikk alt mye bedre. Utfordringene var å spille mye fortere enn vanlig, og at det forventes ett visst nivå i dette bandet. Man hører godt i lydeksempel 2 og 3 at det ikke er så veldig bra. Jeg lærte mye i løpet av øvingshelgen; mest av alt fikk jeg inn mye rytmikk, men mitt sound forbedret seg betraktelig. Nedenfor er eksempler på låter vi spilte denne øvingshelgen.

Sing Sang Sung - Gordon Goodwin

And then i knew - Pat Metheney

In the 80's - Bob Mintzer

Brand new year - Jeremy Levy

4. 3 TROMBONEKVARTETT

Høsten 2016

Jeg kjenner at det er vanskelig å spille med kvartett, fordi tenortrombonistene kan spille mye svakere enn meg. Dette er fordi de har større kontroll på instrumentene sine enn jeg har. Jeg har fremdeles ikke fått full kontroll på basstrombonen, så når resten av ensemblet spiller svakt har jeg vanskelig for å få lyd noen ganger.

Det er en helt annen sak å ha en bassfunksjon i en kvartett og i orkester enn jeg er vant til. Jeg har alltid spilt tenortrombone og har derfor aldri spilt basstrombone i disse situasjonene. Man må være stabil og spille så alle kan høre grunntonen. Det er nesten som om det er et personlighetsspørsmål. Jeg skal være forsiktig med å dra inn fordommene som finnes om koblingen mellom mennesket og hvilket instrument hen spiller, men noen ganger så stemmer det virkelig. Da vi øvde og fremførte med kvartetten hadde jeg en helt annen rolle i ensemblet enn jeg er vant til. I en trombonekvartett er det oftest den som spiller førstetrombone som leder øvelsen. Selv om alle får si hva man mener, så blir førstetrombonisten fort sjefen, og det er også denne personen som slår inn og slår av mens vi spiller. Som basstrombonist skulle jeg bare være der og spille rett og musikalsk.

I videoeksempel 1 spiller vi *Frösöblomster* av Wilhelm Peterson-Berger arrangert for trombonekvartett⁹. Her låter det helt ok, selv om jeg ikke spiller sikkert nok, som gjør at intonasjonen i gruppen blir ustabil. Det høres ikke egalt ut i alle register. Spesielt dybderegisteret er ikke bra nok. I lydeksempel 1 spiller vi en salme arrangert for trombonekvartett. Dette spilte vi inn en stund etter videoeksempel 1, og jeg høres mye sikrere ut. Samme dag som vi spilte inn lydeksempel 1 spilte vi også inn lydeksempel 8. Her er det mer å gjøre for alle, og jeg gjør mine medspillere usikre ved å ikke spille stabilt og rent nok. Jeg må også spesifisere her at opptakene er gjort på en øvelse og ikke på konsert.

⁹ *Frösöblomster* sats 1, Op. 16, Wilhelm Peterson-Berger, arrangement for trombonekvartett Carl Lundgren

4. 4 VIKAR PÅ ØVELSE MED UNIVERSITY OF GOTHENBURG SYMPHONY ORCHESTRA

12. - 13.12-16

Det var så lite å spille på denne øvelsen at det nesten ikke kan regnes med. Det var gøy å spille basstrombone i ett orkester, det har jeg aldri gjort før. Jeg har aldri sittet ved siden av tuba, og det følte rart, men ikke ubehagelig. Jeg må innrømme at det ikke var så forskjellig fra å spille tenortrombone på denne øvelsen. Dette var fordi det var så lite å spille. Jeg fikk spilt noen akkorder der jeg hadde grunntonen, og det er selvfølgelig alltid god trening.

Nedenfor har jeg listet repertoaret på denne øvelsen.

Giuseppe Verdi: *Utdrag fra La traviata og Falstaff*

Giacomo Puccini: *Utdrag fra Tosca og La Bohème*

4. 5 SPILLETIME JENS KRISTIAN SØGAARD

25.01.17

Først gjorde vi noen øvelser, type oppvarmingsøvelser, for å finne sentreringen i instrumentet. Siden jeg er mest vant til å spille tenortrombone blir basstrombonen veldig stor for meg. Munnstykket er større og instrumentet er så klart større, så jeg må jobbe med å få god sentrering. Etter dette jobbet vi med noen av stykkene til brassensemblen, siden det var i samme uka som dette. Det ble med at vi nesten bare jobbet med sentrering her også. Det er jo en veldig viktig del av trombonespill generelt så det var ganske interessant.

4. 6 BRASSESEMBLE

23.01.17 - 27.01.17

Jeg var ganske nervøs før brassensemblen startet, for jeg er vant med å spille tenortrombone i brassensemble og dette var første gangen på basstrombone. Det gikk bedre og bedre i løpet av uken, og da ble det også veldig gøy etterhvert. Jeg ble vant med min rolle,

og jeg kjente at jeg trivdes bra der jeg satt. I slutten av uka var det ikke noe spesielt at jeg spilte basstrombone lenger. Se lyd eksempel 4 og 5.

Nedenfor har jeg listet repertoaret for denne uken med brassensemble

Claude Gervaise, Pierre d'Atteignant: *Franske danser*

Thomas Merriman: *Theme and Four Variations for Brass Choir*

Herbert Haufrecht: *Symphony for Brass and Timpani*

4. 7 BRASSKVINTETT, FANFARE

07.03.17

Spille basstrombone i brasskvintett på konferanse på skolen. Øvelse. *Fanfare för Göteborgs Universitet* av Joel Eriksson. Jeg har ikke spilt så mye basstrombone i det siste, så sentreringen var ikke så bra som den burde. Intervaller fra lavregisteret til midtregisteret (se eksempel 6) er ikke naturlig og det er vanskelig å få bra sound og sentrering. Tross dette går det forttere å komme tilbake i form nå enn det gjorde i begynnelsen.

Eksempel 6 Utdrag fra *Fanfare för Göteborgs Universitet*

4. 8 TREDJESTEMMEN I WOLFGANG AMADEUS MOZARTS *TRYLLEFLØYTEN* PÅ GØTEBORGSOPERAEN

22.03.17 - 01.04.17

På den første øvelsen var det morsomt å spille en basstemme igjen etter en god stund med bare tenor- og alttrombonespill. Jeg spiller denne stemmen på vanlig tenortrombone, fordi Mozart ikke skrev så dybt. Jeg synes jeg klarer det ganske bra, men jeg skal øve litt mer på stemmen min og gjøre noen dybdeøvelser. Da premieredagen kom kunne jeg jeg stemmen bra

og samspillet var mye lettere. Jeg kjente meg helt hjemme på basstrombonestolen, og jeg var veldig fornøyd med at jeg faktisk satt og spilte basstrombone og fikk betalt, under ett år etter at jeg begynte å spille basstrombone.

5. Resultat

Etter å ha jobbet med basstrombone i to semester har jeg kommet fram til ulike saker. En ting er at luften, klangen og overskuddet på tenortrombonen blir bedre av å regelmessig spille basstrombone. Da jeg spurte meg selv om jeg skulle få fler spillejobber av å begynne med basstrombone, hadde jeg ingen anelse hvor bra det kom til å gå. Jeg fikk spille litt i skolesammenheng nesten med en gang, og folk stolte nesten blindt på at jeg kunne spille basstrombone fra første stund. Jeg merkte at det var stor etterspørsel både på skolen og på frilansmarkedet i Göteborg. Det at jeg fikk spille i Göteborgsoperaen var nesten flaks. Jeg har vikariert der litt før, og ble spurt om å spille andretrombone på en øvelse. I en pause begynte vi tilfeldigvis å prate om eksamensoppgaven min og at jeg hadde begynt å spille litt basstrombone. Den kvelden ringte de meg å spurte om jeg kunne gjøre flere øvelser og en forestilling på tredjetrombonestemmen. Bohuslän bigband har også ringt og spurt om jeg kunne vikariere på en produksjon på basstrombone. Dessverre var jeg opptatt og kunne ikke takke ja.

Etter høstterminen skrev jeg dette i loggen min:

«Jeg må bli mer sikker og tørre å spille ut mer. Det høres bedre ut enn jeg tror, og det går fort framover. Jeg må bli mer vant til rollen og instrumentet. Desto mer jeg øver og spiller med folk, blir det lettere. For å nå målene mine fortere må jeg spille flere duetter med Adam Sahlin eller en annen basstrombonist eller tubaist. Jeg lærer veldig mye av å høre på innspillinger og konserter der basstrombone er med, eller der basstrombonen er soloinstrument. Etter jul skal jeg spille basstrombone på en

spilletime med Jens Kristian Søgaard, som spiller basstrombone i Göteborgsymfonikerna. Jeg har enda ikke hatt en spilletime der jeg spiller basstrombone, så jeg håper jeg kommer til å lære mer grundig om basstrombonespill.»

Som det utgår fra loggen min øvde jeg ikke så mye basstrombone i vårsemesteret. Jeg prøvespilte til både skoler og ulike orkestre med tenortrombonen, og kjente at jeg trengte å fokusere på mitt hovedinstrument. Nå i ettertid ser jeg at jeg skulle ha fortsatt å i alle fall varme opp på basstrombonen hver dag. Dette mest for å holde det igang og bli bedre, men også fordi det har vist seg å være positivt for tenortrombonespillet.

Jeg har gjort noen refleksjoner om å lære seg biinstrument underveis. Nå føles det veldig selvsagt at man burde kunne spille både basstrombone og alttrombone i tillegg til tenortrombone. Man blir lettere å ringe inn som vikar, og man får gjerne flere jobber. Når det gjelder musikken man spiller er det et stort pluss å kunne alle tre, og kanskje til og med lære seg basstrompet og sackbut (barokktrombone).

Å være basstrombonist betyr ikke bare å kunne spille basstrombone. Det kan være lettere å spille når man spiller på de «rette» instrumentene. Man kan selvfølgelig diskutere hva som er best, men hvis jeg nevner ett eksempel som trombonesoloen i *Bolero* av Maurice Ravel, kan man skjønne at det er lettere å spille denne soloen på ett mindre instrument. Dagens standardtromboner er ganske store og tunge, og det kan i noen tilfeller føles som man må jobbe mot instrumentets natur for å få den lette og lyse klangen som man vil ha når man for eksempel spiller fransk musikk fra romantikken.

Musikkstykker som ble komponert før 1900 er som regel komponert for tre tenortromboner, eller to tenorer og en alttrombone på toppstemmen. En del fransk musikk, som for eksempel Berlioz er komponert slik. Når man hører denne musikken spilles på instrumentene som det faktisk var komponert for, får musikken en annen karakter. Det kan også være slik at musikken får mer mening.

Jeg håper jeg kan komme dit hen at jeg blir sett på som trombonist og ikke tenortrombonist, og at jeg kommer på et nivå der jeg uten problem kan bytte mellom tenortrombone og basstrombone, og kanskje til og med alttrombone. I fremtiden vil jeg fortsette å spille basstrombone, men siden jeg har lånt en for å gjøre dette arbeidet må jeg skaffe meg en egen før jeg kan fortsette. Jeg er usikker på om jeg kan holde oppe det nivået jeg har kommet til nå uten å ha et eget instrument. Jeg skal ta med meg erfaringen med at det egentlig ikke tar så lang tid å lære seg basstrombone, og hvis jeg får mulighet til å skaffe et instrument skal jeg definitivt gjøre det. Dybderegisteret mitt har blitt betydelig mye bedre det siste året etter at jeg begynte med basstrombone, og jeg tror at hvis jeg fortsetter å utvikle dette skal det ikke være et stort problem å begynne med bassen igjen. Jeg har fremdeles basstrombonemunnstykket mitt, og jeg skal forsøke å bruke det i oppvarmingen noen ganger.

Etter hvert som jeg har fått større kontroll over basstrombonen har det blitt enklere å spille musikalsk. Når jeg ikke sliter med fundamentet hele tiden kan jeg se bort ifra hvilket instrument jeg har i hånden og bare spille musikk. Min generelle oppfatning av spesielt klassisk musikk er at hvilket instrument man har i hånden ikke skal bety noe - det skal uansett være musikk. I begynnelsen hadde jeg litt problemer med å ha en bassfunksjon i sammenhengen. Jeg jobbet mye med å spille musikalsk selv om jeg bare hadde noen få lange toner, og det har absolutt gitt resultater. Enkle melodier kan være noe av det vanskeligste vi spiller som musikere - akkurat fordi det er så enkelt. Å holde en god linje og flyt kan være vanskelig når notebildet er så lett at man nesten kunne gjort det i søvne. Jeg synes jeg selv har utviklet dette mye gjennom å spille basstrombone, og jeg er veldig glad for at jeg valgte å gjøre dette akkurat nå.

6. Litteraturliste

6.1 Bøker

- Alessi, Joseph. *Alessi warm up and maintenance routine*. Compiled for the Alessi Seminar, 2007
- Davis, Michael. *20 minutes warm up*. Hip-bone music, 2006
- Vining, David. *Daily routines for tenor trombone*. Mountain Peak Music, 2010

6.2 Noter/ partitur

- Bordogni, Marco (1789-1856). *Melodius etudes for trombone*. Transcribed and progressively arranged by Johannes Rochut. Carl Fischer, L.L.C., 1928
- Eriksson, Joel (1966-). *Fanfar för Göteborgs universitet*. 2016
- Lebedev, Alexej (1924 - 1993). *Konzert Nr. 1 for basstrombone*. Friedrich Hofmeister Musikverlag, Hofheim, 1980
- Peterson-Berger, Wilhelm (1867-1942). *Frösöblomster, Op. 16* arr. Carl Lundgren. Kagarice brass editions, 2011

6.3 Internetsider

- Bilde på basstrombone - https://www.thomann.de/se/michael_rath_r900_bass_trombone.htm 16.05.17
- Bilde på tenortrombone - https://www.thomann.de/gb/michael_rath_r400_bbftenor_trombone.htm 16.05.17
- Wikipediaside om Andre Lafosse. https://en.wikipedia.org/wiki/Andre_Lafosse 16.05.17

- Baines, Anthony C. *Trombone*. Groove music online. http://www.oxfordmusiconline.com.ezproxy.ub.gu.se/subscriber/article/grove/music/40576?q=trombone&search=quick&source=omo_gmo&pos=1&_start=1#firsthit

7 Vedlagte filer

7.1 Vedlagte dokumenter

1. Svar på spørsmål til trombonemailelisten

7.2 Vedlagte lydeksempler

Jeg har fått godkjenning av alle som er med på innspillingene at jeg kan bruke materialet i min eksamensoppgave.

Audio 1. Trombonekvartett, salme, 9.11.2016

Audio 2. Nordnorsk ungdomsstorband, tromboneseksjon, *Sing Sang Sung* - Gordon Goodwin, 20.11.2016

Audio 3. Nordnorsk ungdomsstorband, mikrofon på notestativ, 19.11.2016, *Brand new year* - Jeremy Levy

Audio 4. Brassensemble, Claude Gervaise, Pierre d'Atteignant: *Franske danser* 25.01.2017

Audio 5. Brassensemble, Claude Gervaise, Pierre d'Atteignant: *Franske danser* 25.01.2017

Audio 6. Alexej Lebedevs *Konzert Nr. 1 for basstrombone*, takt 6 - 24, første gangen, 15.11.2016

Audio 7. Alexej Lebedevs *Konzert Nr. 1 for basstrombone*, takt 6 - 24, andre gangen, 18.05.2017

Audio 8. *Frösöblomster* sats 1, Op. 16, Wilhelm Peterson-Berger, arrangement for trombonekvartett Carl Lundgren 9.11.2016

7.3 Vedlagte videoeksempler

Jeg har fått godkjenning av alle som er med på videoene at jeg kan bruke materialet i min eksamensoppgave.

Video 1. *Frösöblomster* sats 3, Op. 16, Wilhelm Peterson-Berger, arrangement for trombonekvartett Carl Lundgren, oktober 2016, kamera på notestativ

Video 2. Duett, Adam Sahlin (kontrabasstrombone) og Kristine Solli Oppegaard (basstrombone), Etyde 5 i Marco Bordognis *Melodius etudes for trombone* i oktaver.